

Sygn. akt IV U 263/19

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 11 września 2019 roku

Sąd Okręgowy w Tarnowie IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: Sędzia Zbigniew Zabawa

Protokolant: sekr. sądowy Anna Dorecka

po rozpoznaniu w dniu 11 września 2019 roku w Tarnowie na rozprawie

sprawy z odwołania T. S.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T.

z dnia 5 lutego 2019 roku nr (...)

w sprawie T. S.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T.

o prawo do rekompensaty

1. zmienia zaskarżoną decyzję w ten sposób, że przyznaje odwołującemu T. S. prawo do rekompensaty z tytułu zatrudnienia w warunkach szczególnych o której mowa w art. 21 ust. 1 Ustawy o emeryturach pomostowych z dnia 19 grudnia 2008 roku.
2. zasądza od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T. na rzecz odwołującego T. S. kwotę 180 złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Sygn. akt IV U 263/19

UZASADNIENIE

wyroku Sądu Okręgowego w Tarnowie

z dnia 11 września 2019 r.

Decyzją z dnia 5 lutego 2019 r., nr (...), Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T., na podstawie przepisów ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2018 r. poz. 1270), po rozpatrzeniu wniosku z dnia 7 stycznia 2019 r., przyznał T. S. emeryturę od(...)tj. od daty osiągnięcia wieku emerytalnego. Decyzją tą Zakład odmówił wnioskodawcy przyznania rekompensaty, ponieważ nie udokumentował on 15-letniego okresu wykonywania pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu art. 32 i art. 33 ustawy o emeryturach i rentach z FUS przypadających przed dniem 1 stycznia 2009 r.

Decyzja ta została zaskarżona odwołaniem przez T. S., reprezentowanego przez profesjonalnego pełnomocnika. W odwołaniu ubezpieczony domagał się zmiany zaskarżonej decyzji i przyznania mu emerytury wraz z rekompensatą z art. 21 ust. 1 ustawy o emeryturach pomostowych od dnia(...)a ponadto zasądzenia na swoją rzecz od strony przeciwnej zwrotu kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. W

uzasadnieniu odwołujący wskazał, że legitymuje się co najmniej 15-letnim okresem pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu art. 32 i art. 33 ustawy o emeryturach i rentach z FUS przypadającym przed dniem 1 stycznia 2009 r. Pracę taką wykonywał bowiem przez łącznie 18 lat, 1 miesiąc i 2 dni jako kopacz, stażysta – technik budowy, technik budowy

i majster budowy przy zakładaniu urządzeń melioracyjnych w Przedsiębiorstwie (...) w K. oraz kamieniarz budowlany – kamieniarz obróbki ręcznej i mechanicznej w Przedsiębiorstwie Produkcyjno – Usługowo – Handlowym (...) S.A. w K., które to prace wymienione zostały w Dziale V poz. 10

(prace kamieniarskie), Dziale X poz. 1 (prace przy zakładaniu urządzeń melioracyjnych)

i Dziale XIV, poz. 24 (kontrola międzyoperacyjna, kontrola jakości produkcji i usług oraz dozór inżyniersko-techniczny na oddziałach i wydziałach, w których jako podstawowe wykonywane są prace wymienione w wykazie) wykazu A, stanowiącego załącznik

do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. z 1983 r. Nr 8, poz. 43 ze zm.). W pismach procesowych z dnia: 16 maja 2019 r. (data prezentaty: 21 maja 2019 r.) i 22 sierpnia 2019 r. (data prezentaty: 27 sierpnia

2019 r.) odwołujący podtrzymał swoje dotychczasowe stanowisko w sprawie (k. 29-30, 46).

W odpowiedzi na odwołanie Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T. wniósł o jego oddalenie. W uzasadnieniu wskazał, że jedynym świadectwem wykonywania pracy w szczególnych warunkach dołączonym do wniosku jest świadectwo z dnia 21 czerwca 2018 r. stwierdzające, że odwołujący od 6 maja 1992 r. do 6 maja 1997 r. był zatrudniony w P.P.U.H. (...) Sp. z o.o. w K. i w tym okresie stale i w pełnym wymiarze godzin wykonywał prace kamieniarskie na stanowisku kamieniarz budowlany – kamieniarz obróbki ręcznej i mechanicznej. Na dokumencie tym brak jest jednak pieczętki zakładu pracy. Za pozostałe okresy zatrudnienia odwołujący nie przedłożył zaś świadectw wykonywania pracy szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze.

Bezsporne w niniejszej sprawie było, że odwołujący T. S., urodzony

w dniu (...)w dniu 7 stycznia 2019 r. wystąpił do ZUS z wnioskiem

o emeryturę.

Zaskarżoną decyzją z dnia 5 lutego 2019 r. (...) Oddział w T. przyznał ubezpieczonemu emeryturę od (...)tj. od daty osiągnięcia wieku emerytalnego, odmawiając przyznania wnioskodawcy rekompensaty z uwagi na nieudokumentowanie

15-letniego okresu wykonywania pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu art. 32 i art. 33 ustawy o emeryturach i rentach z FUS przypadającego przed dniem 1 stycznia 2009 r.

Po przedłożeniu w toku postępowania sądowego świadectwa wykonywania prac

w warunkach szczególnych z dnia 6 maja 2019 r., podpisanego przez Prokurenta Przedsiębiorstwa Produkcyjno – Usługowo – Handlowego (...) Sp. z o.o. w K., (...) Oddział w T. uznał, że przedłożone świadectwo wykonywania pracy w szczególnych warunkach z dnia 6 maja 2019 r., uzupełnione o pieczęć zakładu pracy, spełnia wszelkie wymogi formalne. Dysponując oryginałem takiego świadectwa organ rentowy uwzględniłby jako pracę w szczególnych warunkach okres zatrudnienia ubezpieczonego od 6 maja 1992 r. do 6 maja 1997 r. w Przedsiębiorstwie Produkcyjno – Usługowo – Handlowym (...) S.A. w K..

(okoliczności bezsporne)

Sąd ustalił ponadto następujący stan faktyczny sprawy:

Odwołujący T. S. od 2 sierpnia 1976 r. do 12 października 1989 r. pracował w Przedsiębiorstwie (...) w K.

w pełnym wymiarze godzin w charakterze kopacza od 2 sierpnia 1976 r. do 31 sierpnia

1976 r., stażysty – technika budowy od 1 września 1976 r. do 28 lutego 1977 r., technika budowy od 1 marca 1977 r.

do 12 stycznia 1983 r. i majstra budowy od 13 stycznia 1983 r.

do 12 października 1989 r. Od 24 kwietnia 1978 r. do 14 czerwca 1978 r. odwołujący

nie świadczył pracy z uwagi na odbywanie zasadniczej służby wojskowej. Od 16 sierpnia 1978 r. do 24 sierpnia 1978 r. korzystał z urlopu bezpłatnego.

dowód:

- poświadczona za zgodność z oryginałem kserokopia świadectwa pracy z dnia 18.10.1989 r.- k. 3 cz. I akt ZUS, k. 25 cz. II akt ZUS, k. 11 as,
- poświadczona za zgodność z oryginałem kserokopia dokumentacji pracowniczej- k. 16-19 cz. II akt ZUS,

Odwołujący rozpoczął pracę w (...)

(...) w K. na stanowisku kopacza. Będąc kopaczem, wykonywał prace odmulające rowy i prace związane z koszeniem rowów i naprawą skarp. Były to prace fizyczne, realizowane tylko i wyłącznie w terenie. Kopacze zabezpieczali rowy przy pomocy kieszek faszynowych. Jako stażysta – technik budowy odwołujący pracował jeszcze przy wykonywaniu kieszek do umocnień potoków i realizował inne prace fizyczne związane z melioracją. Później, odwołujący pracował na stanowiskach technika budowy i majstra budowy. Jako technik i majster nadal wykonywał pracę w terenie. Jego praca polegała na przygotowaniu frontu robót, wytyczeniu trasy odcinków zgodnie z projektem, przydzieleniu pracy poszczególnym robotnikom i nadzorze nad maszynami, tj. spycharkami i koparkami. Odwołujący wykonywał pomiary, wytyczał w terenie trasę rowu, a ponadto odpowiadał za jakość robót i dyscyplinę pracy. Nadzorował też robotników. Przez cały czas przebywał z robotnikami przy ich stanowiskach pracy. Pracownicy, którzy mu podlegali wykonywali prace melioracyjne bezpośrednio na potokach i ciekach. Były to prace konserwacyjne polegające na wykaszaniu skarp i odmulaniu rowów oraz prace związane zabezpieczaniem skarp przy użyciu kieszek faszynowych, płyt chodnikowych i płyt betonowych. Robotnicy wykonywali wykopy przy pomocy koparek. Umacniali ponadto brzegi rzeki D. kamieniami w formie budowy siatkowo-kamiennej. Używali koparek typu O., Białoruś oraz ciężkich koparek typu (...)W., która poruszała się na gąsienicach. Grupa podległych odwołującemu robotników pracowała w S., R., T. i częściowo w B.. Jako technik budowy i majster budowy odwołujący nie wykonywał pracy typowo biurowej. Cały czas pracował w terenie. Jako majster budowy realizował te same czynności co technik z tym, że dodatkowo odpowiadał za te roboty, które wykonywali robotnicy. Odwołujący nie miał biura. W notatniku odnotowywał dniówki robotników i przyjęty materiał. Jako technik budowy i majster budowy odwołujący podlegał kierownikowi grupy robót. Praca na obu tych stanowiskach była podobna. Różnica polegała na zakresie odpowiedzialności. Majster ponosił większą odpowiedzialność niż technik budowy. Odwołujący dozorował od kilku do kilkudziesięciu pracowników. Pracę świadczył również w okresie zimowym. W zimie wycinano wiklinę, robiono paliki z grubszej wikliny, a po przewiezieniu wikliny na plac budowy, gdzie miały być realizowane prace melioracyjne, z wikliny wykonywano kieszki faszynowe. W okresie zimowym realizowano też zabezpieczenia siatkowo-kamienne na skarpach. Odwołujący prowadził ewidencję czasu pracy pracowników i rozliczał wyniki pracy poszczególnych grup robotników, którzy pracowali w systemie akordowym. Potwierdzał odbiór materiałów. Pracę biurową wykonywał z reguły w domu po pracy, ponieważ w ciągu dnia nie było do tego warunków i czasu. Odwołujący i robotnicy zajmujący się robotami melioracyjnymi otrzymywali posiłki regeneracyjne. Odwołujący pracował 8 godzin dziennie, a czasem nawet dłużej. Prace związane z melioracją wykonywane były na mokradłach, w zaroślach i w miejscach trudno dostępnych, gdzie ciężko było dojechać.

dowód:

- zeznania świadka A. G.- 00:15:26-00:35:59,
- zeznania świadka M. S.- 00:38:32-00:51:19,
- zeznania odwołującego T. S.- 00:54:42-01:09:42,

Od 6 maja 1992 r. do 6 maja 1997 r. odwołujący był zatrudniony w Przedsiębiorstwie Produkcyjno – Usługowo – Handlowym (...) S.A. w K. w pełnym wymiarze czasu pracy w charakterze kamieniarza budowlanego – kamieniarza obróbki ręcznej i mechanicznej. W tym czasie świadczył pracę na kontrakcie w RFN, a potem w Niemczech. ZUS uznał ten okres zatrudnienia za pracę w szczególnych warunkach.

dowód:

- poświadczona za zgodność z oryginałem kserokopia świadectw pracy z dnia: 31.05.1993 r. i 06.05.1997 r.- k. 8-9 cz. I akt ZUS, k. 26-27 as,
- poświadczona za zgodność z oryginałem kserokopia umowy o pracę na budowie zagranicznej z dnia 05.05.1992 r.- k. 25, 31 as,
- świadectwo wykonywania prac w warunkach szczególnych z dnia 06.05.2019 r.- k. 24 as,

Stan faktyczny w sprawie Sąd ustalił w oparciu o dowody z dokumentów oraz zeznania świadków i odwołującego.

Sąd pozytywie ocenił dowody z dokumentów, których autentyczność oraz wiarygodność, jak również poprawność materialna i formalna nie budziły wątpliwości, zaś ich treść i forma nie były kwestionowane przez strony postępowania. Brak było zatem jakichkolwiek podstaw, także takich, jakie należałoby uwzględnić z urzędu, aby dokumentom tym odmówić właściwego im znaczenia dowodowego.

Sąd w całości dał wiarę zeznaniom świadków A. G. i M. S. oraz słuchanego w charakterze strony T. S., którzy wskazali na okoliczności istotne z punktu widzenia rozstrzygnięcia, dotyczące rodzaju, charakteru i warunków pracy ubezpieczonego w spornym okresie zatrudnienia w Przedsiębiorstwie (...) w K.. Zeznania te zasługiwały na waler pełnej wiarygodności, gdyż były wewnętrznie spójne, logiczne, a przy tym przekonujące w świetle zasad logiki i doświadczenia życiowego. Wzajemnie też ze sobą korespondowały i znalazły potwierdzenie w treści zgromadzonych w sprawie dokumentów.

Z zeznań tych ponad wszelką wątpliwość wynika, że w spornym okresie zatrudnienia odwołujący stale i w pełnym wymiarze godzin wykonywał prace w szczególnych warunkach.

Pozostałe okoliczności sprawy Sąd uznał za bezsporne, gdyż nie były w żaden sposób kwestionowane przez strony, zaś dokumenty przedstawione na ich stwierdzenie nie budziły wątpliwości Sądu co do ich autentyczności.

Sąd Okręgowy rozważył, co następuje:

Odwołanie od zaskarżonej decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T. z dnia 5 lutego 2019 r. zasługiwało na uwzględnienie.

W tej sprawie rozstrzygnąć należało, czy zasadnie Zakład Ubezpieczeń Społecznych odmówił odwołującemu T. S. przyznania rekompensaty, ponieważ nie udokumentował on 15-letniego okresu wykonywania pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu art. 32 i art. 33 ustawy o emeryturach i rentach z FUS przypadających przed dniem 1 stycznia 2009 r.

Kwestie dotyczące rekompensaty uregulowane zostały w przepisach ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (Dz. U. z 2018 r. poz. 1924 ze zm.).

Jak stanowi art. 2 pkt 5 tej ustawy, rekompensata to odszkodowanie za utratę możliwości nabycia prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach

lub o szczególnym charakterze dla osób, które nie nabyły prawa do emerytury pomostowej. Celem rekompensaty, podobnie jak i emerytury pomostowej, jest łagodzenie skutków utraty możliwości przejścia na emeryturę przed osiągnięciem wieku emerytalnego przez pracowników zatrudnionych przy pracach w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. W przypadku rekompensaty realizacja tego celu polega nie na stworzeniu możliwości wcześniejszego zakończenia aktywności zawodowej, lecz na odpowiednim zwiększeniu podstawy wymiaru emerytury z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, do której osoba uprawniona nabyła prawo po osiągnięciu powszechnego wieku emerytalnego.

Rekompensata przysługuje ubezpieczonemu, jeżeli ma okres pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS, wynoszący co najmniej 15 lat (art. 21 ust. 1 ustawy). Kompensata nie przysługuje osobie, która nabyła prawo do emerytury na podstawie przepisów o emeryturach i rentach z FUS (art. 21 ust. 2 ustawy). Kompensata jest adresowana wyłącznie do ubezpieczonych objętych systemem emerytalnym zdefiniowanej składki, którzy przed osiągnięciem podstawowego wieku emerytalnego nie nabyli prawa do emerytury z FUS obliczanej według formuły zdefiniowanego świadczenia. Z treści art. 23 ust. 1 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych wynika, że ustalenie rekompensaty następuje na wniosek ubezpieczonego o emeryturę. W art. 23 ust. 2 tej ustawy wskazano zaś, że rekompensata przyznawana jest w formie dodatku do kapitału początkowego, o którym mowa w przepisach art. 173 i art. 174 ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Aby ustalić prawo do rekompensaty konieczne jest wykazanie, iż ubezpieczony do dnia 1 stycznia 1999 r. posiada 15-letni okres pracy w szczególnych warunkach, przy jednoczesnym braku możliwości uzyskania prawa do emerytury pomostowej lub prawa do emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze na skutek zmiany stanu prawnego wprowadzonego ustawą o emeryturach pomostowych. Celem rekompensaty jest bowiem zapewnienie pracownikom uzyskania odszkodowania za utratę możliwości nabycia prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, jak również emerytury pomostowej (por. wyrok SA w L. z dnia 6 marca 2019 r., III AUa 273/18, LEX nr 2637945).

Prawo do rekompensaty mają osoby urodzone po 1948 r., które przed 1 stycznia 2009 r. wykonywały przez co najmniej 15 lat prace w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu art. 32 i 33 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS. Przy ustalaniu prawa do rekompensaty mogą być uwzględnione tylko takie okresy, w których praca była realizowana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy.

Zgodnie z art. 32 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2018 r. poz. 1270 ze zm.), ubezpieczonym urodzonym przed dniem 1 stycznia 1949 r., będącym pracownikami, o których mowa w ust. 2-3, zatrudnionymi w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, przysługuje emerytura w wieku niższym niż określony w art. 27 ust. 1. Stosownie do dyspozycji tego przepisu, za pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach uważa się pracowników zatrudnionych przy pracach o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości lub wymagających wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne lub otoczenia. Art. 32 ust. 4 cytowanej ustawy stanowi, iż wiek emerytalny, o którym mowa w ust. 1, rodzaje prac lub stanowisk oraz warunki, na podstawie których osobom wymienionym w ust. 2 i 3 przysługuje prawo do emerytury, ustala się na podstawie przepisów dotychczasowych. Mowa tu o rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. z 1983 r. Nr 8, poz. 43 ze zm.). W myśl § 1 wskazanego rozporządzenia, stosuje się je do pracowników wykonujących prace w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, wymienione w § 4-15 rozporządzenia oraz w wykazach stanowiących załącznik do rozporządzenia. W myśl

§ 2 ust. 1 natomiast okresami uzasadniającymi prawo do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu uważa się okresy, w których praca w szczególnych warunkach jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy.

Brak świadectwa wykonywania pracy w szczególnych warunkach nie przekreśla możliwości ustalania, że ubezpieczony pracę w takim charakterze rzeczywiście wykonywał. W szczególności wnioskodawca może wykazywać innymi środkami dowodowymi, że jego praca świadczona była w warunkach szczególnych. W postępowaniu z zakresu ubezpieczeń społecznych stosuje się bowiem te same reguły dowodzenia, jak w zwykłym procesie cywilnym. Zastosowanie mają zatem art. 6 k.c. i art. 232 k.p.c. Świadectwo pracy

w warunkach szczególnych wydane pracownikowi przez pracodawcę stanowi tylko domniemanie, iż okres pracy w nim podany jest okresem pracy w warunkach szczególnych,

o którym mowa w art. 32 ust. 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach

z FUS. W sytuacji zatem, kiedy brak wymaganego świadectwa wystawionego przez pracodawcę, sąd może prowadzić postępowanie dowodowe zmierzające do ustalenia, czy praca wykonywana przez stronę, była realizowana w warunkach wymaganych przepisami rozporządzenia i czy ubezpieczony zajmował któreś ze stanowisk pracy wymienionych

w załączniku do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (por. np. wyrok SA w Katowicach z dnia 4 listopada 2008 r., III AUa 3113/08, LEX nr 552003, wyrok SA w Łodzi z dnia 8 kwietnia 2014 r., III AUa 1182/13, L. nr (...), wyrok SA w Rzeszowie z dnia 3 września 2014 r., III AUa 253/14, L.

nr (...), wyrok w S. z dnia 19 maja 2016 r., III AUa 918/15, L.

nr (...)).

Zgodnie z art. 473 k.p.c., w postępowaniu przed sądem pracy i ubezpieczeń społecznych nie stosuje się żadnych ograniczeń dowodowych. To sprawia, że fakt zatrudnienia, bądź jego brak w szczególnych warunkach może być dowodzony za pomocą każdego środka dowodowego. Sąd w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych, inaczej niż organ rentowy w postępowaniu administracyjnym, nie obowiązują ograniczenia dowodowe. W sprawach tych, zgodnie z art. 473 § 1 k.p.c., nie stosuje się przepisów ograniczających dopuszczalność dowodu ze świadków i z przesłuchania stron. Oznacza to, że również w sprawie o świadczenie, w której niezbędne jest ustalenie, iż ubezpieczony posiada staż pracy w szczególnych warunkach, sąd jest władny dokonać ustaleń dotyczących obowiązków ubezpieczonego w trakcie zatrudnienia, na podstawie dowodów osobowych,

np. dowodu z zeznań świadka oraz dowodu z przesłuchania samego ubezpieczonego

(por. wyrok SA w Lublinie z dnia 6 marca 2019 r., III AUa 787/18, LEX nr 2637028).

Nie można w każdym przypadku uznawać, iż dokumenty znajdujące w aktach osobowych mają większą moc dowodową niż osobowe źródła dowodowe. Każdą sprawę należy rozstrzygać indywidualnie, biorąc pod uwagę całokształt zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego i reguły wynikające z art. 233 § 1 k.p.c. Istotne jest również to, że sprawach

z zakresu ubezpieczeń społecznych przeprowadzenie dowodu z zeznań świadków lub

z przesłuchania stron nie podlega żadnym ograniczeniom. Zatem każdy istotny fakt, w tym taki, którego ustalenie jest niezbędne do przyznania ubezpieczonemu prawa do wcześniejszej emerytury, może być dowodzony wszelkimi dostępnymi środkami także wówczas, gdy

z dokumentu prywatnego wynika co innego. Oznacza to, że treść świadectwa pracy świadectwa pracy w szczególnych warunkach oraz innej dokumentacji osobowej może być podważana w każdy sposób. Dokonana przez pracodawcę w świadectwie pracy

w szczególnych warunkach i świadectwie pracy ocena charakteru zatrudnienia pracownika nie jest bowiem dla sądu wiążąca, dokument ten podlega co do swojej wiarygodności i mocy dowodowej takiej samej ocenie, jak każdy inny dowód. Istnienie świadectw pracy oraz innej dokumentacji osobowej w odniesieniu do spornego okresu zatrudnienia nie uniemożliwia przeprowadzenia postępowania dowodowego na okoliczność ustalenia, czy świadczona praca odpowiada pracom wykonywanym w warunkach szczególnych w myśl przepisów rozporządzenia z 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych

w szczególnych warunkach (Dz. U. Nr 8, poz. 43) (por. wyrok SA w Białymstoku z dnia 20 listopada 2018 r., III AUa 345/18, LEX nr 2617820, LEX nr 2617820).

Za pracę w szczególnych warunkach należało uznać okres zatrudnienia odwołującego od 6 maja 1992 r. do 6 maja 1997 r. w Przedsiębiorstwie Produkcyjno – Usługowo – Handlowym (...) S.A. w K.. W tym czasie ubezpieczony stale i w pełnym wymiarze godzin pracował jako kamieniarz budowlany – kamieniarz obróbki ręcznej i mechanicznej na kontrakcie w RFN, a potem w Niemczech. Okoliczność tę potwierdza przedłożone do akt sprawy w toku postępowania sądowego, podpisane przez prokurenta, świadectwo wykonywania prac w warunkach szczególnych z dnia 6 maja 2019 r.

W świadectwie tym wskazano, że w podanym wyżej okresie odwołujący stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał prace kamieniarskie na stanowisku kamieniarz budowlany – kamieniarz obróbki ręcznej i mechanicznej, wymienionym w Dziale V poz. 10 pkt 1 wykazu A, stanowiącego załącznik do Zarządzenia Nr 9 Ministra Budownictwa i Przemysłu Materiałów Budowlanych z dnia 1 sierpnia 1983 r. w sprawie wykazu stanowisk pracy w zakładach pracy nadzorowanych przez Ministra Budownictwa i Przemysłu Materiałów Budowlanych, na których są wykonywane prace w szczególnych warunkach, uprawniające

do wcześniejszego przejścia na emeryturę oraz wzrostu emerytury lub renty (Dz. U. MB

i PMB nr 3, poz. 6). Prace kamieniarskie, o których mowa w powołanym zarządzeniu resortowym zostały wskazane w Dziale V poz. 10 wykazu A, stanowiącego załącznik

do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. z 1983 r. Nr 8, poz. 43 ze zm.). W piśmie procesowym z dnia 31 maja 2019 r. (...) Oddział w T. podkreślił, że przedłożone świadectwo wykonywania pracy

w szczególnych warunkach z dnia 6 maja 2019 r., uzupełnione o pieczęć zakładu pracy, spełnia wszelkie wymogi formalne. Dysponując oryginałem takiego świadectwa organ rentowy uwzględniłby jako pracę w szczególnych warunkach okres zatrudnienia ubezpieczonego od 6 maja 1992 r. do 6 maja 1997 r. Skoro tak, przyjąć należało, że wskazany okres w łącznym wymiarze 5 lat i 1 dnia jest okresem pracy odwołującego

w szczególnych warunkach, którego ZUS nie kwestionował.

W sprawie rozstrzygnąć natomiast należało, czy pracę w szczególnych warunkach odwołujący wykonywał od 2 sierpnia 1976 r. do 12 października 1989 r. w Przedsiębiorstwie (...) w K..

W tym czasie, jak wynika ze świadectwa pracy z dnia 18 października 1989 r., odwołujący pracował jako kopacz, stażysta – technik budowy, technik budowy i majster budowy. Sąd przesłuchał świadków i samego ubezpieczonego celem ustalenia rodzaju, charakteru i warunków pracy odwołującego w spornym okresie zatrudnienia. Jak ustalili, na początku zatrudnienia w Przedsiębiorstwie (...)

i Melioracyjnych w K. odwołujący pracował jako kopacz i realizował różne prace fizyczne tylko i wyłącznie w terenie.

Będąc kopaczem ubezpieczony wykonywał prace odmulające rowy oraz prace związane z koszeniem rowów i naprawą skarp. Jego pracę w tym czasie należało zatem zakwalifikować według Działu X, zatytułowanego: „W rolnictwie

i przemyśle rolno-spożywczym”, poz. 1 (prace przy zakładaniu urządzeń melioracyjnych) wykazu A, stanowiącego załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. Później, odwołujący był już stażystą

– technikiem budowy, technikiem budowy oraz majstrem budowy. Jako stażysta – technik budowy odwołujący pracował jeszcze przy wykonywaniu kieszek do umocnień potoków i realizował inne prace fizyczne związane z melioracją. Później, jego praca polegała na przygotowaniu frontu robót, wytyczeniu trasy odcinków zgodnie z projektem, przydzieleniu pracy poszczególnym robotnikom i nadzorze nad maszynami, tj. spycharkami i koparkami.

Odwołujący wykonywał pomiary, wytyczał w terenie trasę rowu, a ponadto odpowiadał

za jakość robót i dyscyplinę pracy. Dozorował robotników wykonujących prace melioracyjne. Przebywał z robotnikami przy ich stanowiskach pracy. Pracownicy, którzy mu podlegali wykonywali prace melioracyjne bezpośrednio na potokach i ciekach. Były to prace konserwacyjne polegające na wykaszaniu skarp i odmulaniu rowów oraz prace związane zabezpieczaniem skarp przy użyciu kieszek faszynowych, płyt chodnikowych i płyt betonowych. Stanowiska technika budowy i majstra budowy różniły się od siebie zakresem odpowiedzialności. Na stanowisku majstra budowy

odpowiedzialność ta była większa. Praca na tych obu stanowiskach, pomijając aspekt odpowiedzialności, sprowadzała się do tego samego, czyli bezpośredniego nadzoru nad robotnikami, którzy wykonywali prace melioracyjne. Odwołujący nie miał swojego biura. Prace biurowe realizował z reguły w domu, po godzinach pracy. Prowadził tylko ewidencję czasu pracy pracowników i rozliczał wyniki pracy poszczególnych grup robotników, którzy pracowali w systemie akordowym.

W ciągu dnia natomiast w notatniku odnotowywał dniówki robotników i przyjęty materiał. Odwołujący pracował po 8 godzin dziennie i dłużej, również w okresach zimowych. Jego pracę na stanowiskach stażysty – technika budowy, technika budowy i majstra budowy należało zakwalifikować według Działu XIV, zatytułowanego: „Prace różne”, poz. 24 wykazu A, stanowiącego załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r., gdzie wskazano na kontrolę międzyoperacyjną, kontrolę jakości produkcji i usług oraz dozór inżynieryjno-techniczny na oddziałach i wydziałach, w których jako podstawowe wykonywane są prace wymienione w wykazie. W wyroku z dnia 21 lutego 2018 r., III UK 83/17 (Legalis nr 1909114) Sąd Najwyższy podkreślił, że pracę w warunkach szczególnych polegającą na kontroli i dozorze wykonują nie tylko bezpośredni przełożeni pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach jak majstrowie, mistrzowie lub starsi mistrzowie, ale także kierownicy wydziałów, jeżeli ich praca była wykonywana w szkodliwych warunkach, wynikających z wykonywania pracy podstawowej przez innych pracowników w warunkach szczególnych. Kwalifikacji pracy polegającej na kontroli i dozorze jako pracy w warunkach szczególnych, jak podał Sąd Najwyższy, nie wyklucza także objęcie kontrolą innych pracowników niewykonywujących pracy w warunkach szczególnych. W wyroku z dnia

4 czerwca 2014 r., III AUa 319/14, (Legalis nr 992701) Sąd Apelacyjny w Lublinie wskazał, że praca osoby na stanowisku majstra budowy, codziennie narażonej na działanie niekorzystnych dla zdrowia czynników, w szczególności zmiennych warunków atmosferycznych, przebywającej przez cały czas pracy na polu, w odzieży roboczej, dokonującej pomiarów pod zakładanie urządzeń melioracyjnych, niwelującej teren oraz w razie potrzeby wykonującej inne czynności melioracyjne na placu budowy winna być zakwalifikowana jako praca przy zakładaniu urządzeń melioracyjnych wymieniona

w wykazie A, Dział X, poz. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r.

w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. Nr 8, poz. 43). Takiej oceny warunków zatrudnienia ubezpieczonego nie może zmienić fakt sporadycznego wypełniania dokumentacji w terenie, ani też okoliczność, iż jako majster budowy bezpośrednio nadzoruje pracę podległej mu grupy kilku robotników, rozdziela im zadania czy sprawdza zgodność ich wykonania z dokumentacją. Ponadto pracę w warunkach szczególnych stanowi także wykonywanie czynności wskazanych w Dziale XIV, poz. 24 wykazu A- kontrola międzyoperacyjna, kontrola jakości produkcji i usług oraz dozór inżynieryjno-techniczny na oddziałach

i wydziałach, w których jako podstawowe wykonywane są prace wymienione w wykazie. Takie zaś prace są wykonywane przez podlegających wnioskodawcy robotników, a majster budowy każdego dnia jest narażony na działanie czynników szkodliwych istniejących

na stanowiskach pracy swoich podwładnych. Jak zaś podkreślił Sąd Apelacyjny

w B. w wyroku z dnia 30 stycznia 2013 r., III AUa 441/12 (Legalis nr 998878), okres zatrudnienia w charakterze stażysty może być wliczony do okresu wykonywania pracy w szczególnych warunkach, jeżeli w tym okresie wykonywał on faktycznie prace objęte wykazem prac szczególnych oraz praca ta wykonywana była stale i w pełnym wymiarze czasu pracy. Przepisy regulujące możliwość przyznania emerytury z tytułu pracy

w warunkach szczególnych, w tym art. 32 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, nie przewidują rozróżnienia między pracą wykonywaną na podstawie różnych tytułów zatrudnienia typu pracowniczego, np. umowy zawartej na czas nieokreślony lub umów terminowych (umowy na czas określony, umowy na okres próbny).

Rozstrzygając, czy w spornym okresie odwołujący pracował w szczególnych warunkach Sąd miał na uwadze, że dla oceny, czy pracownik taką pracę wykonywał, nie ma istotnego znaczenia nazwa zajmowanego przez niego stanowiska, tylko rodzaj powierzonej mu pracy. Praca w szczególnych warunkach to praca wykonywana stale (codziennie)

i w pełnym wymiarze czasu pracy (przez 8 godzin dziennie, jeżeli pracownika obowiązuje taki wymiar czasu pracy) w warunkach pozwalających na uznanie jej za jeden z rodzajów pracy wymienionych w wykazie stanowiącym załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów

z dnia 7 lutego 1983 r. (por. wyroki SN: z dnia 8 czerwca 2011 r., I UK 393/10, LEX

nr 950426, z dnia 19 maja 2011 r., III UK 174/10, LEX nr 901652, z dnia 1 czerwca 2010 r., II UK 21/10, LEX nr 619638, z dnia 24 marca 2009 r., I PK 194/08, LEX nr 528152, z dnia 22 stycznia 2008 r., I UK 210/07, OSNP 2009/5-6/75, z dnia 6 grudnia 2007 r., III UK 66/07, LEX nr 483283, z dnia 19 września 2007 r., III UK 38/07, OSNP 2008/21-22/329 i z dnia

14 września 2007 r., III UK 27/07, OSNP 2008/21-22/325).

Okres zatrudnienia od 6 maja 1992 r. do 6 maja 1997 r. w Przedsiębiorstwie Produkcyjno – Usługowo – Handlowym (...) S.A. w K. oraz okres pracy

w Przedsiębiorstwie (...) w K., nawet po wyłączeniu z niego okresu zasadniczej służby wojskowej i okresu korzystania z urlopu bezpłatnego, dają łącznie ubezpieczonemu ponad 15-letni staż pracy w szczególnych warunkach.

Mając to na uwadze, na podstawie powołanych przepisów prawa materialnego

oraz art. 477¹⁴ § 2 k.p.c., Sąd zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, że przyznał odwołującemu T. S. prawo do rekompensaty z tytułu zatrudnienia

w warunkach szczególnych, o której mowa w art. 21 ust. 1 ustawy o emeryturach pomostowych z dnia 19 grudnia 2008 r. (punkt 1).

O kosztach zastępstwa procesowego odwołującego Sąd orzekł w punkcie 2 wyroku

w oparciu o przepis art. 98 § 1 i 3 k.p.c. i wyrażoną w nim zasadę odpowiedzialności

za wynik sprawy. Zasadzając od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T.

na rzecz odwołującego T. S. kwotę 180,00 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego, Sąd miał na uwadze przepis § 9 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz. U. z 2015 r. poz. 1800 ze zm.).